

Nr 27.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 mars 1910 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning af väckt motion om förbud mot öppenhållande på söckendag af badinrättning och rakstugor samt herr- och damfrisérsalong utöfver viss tid.

Uti en inom Andra kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 152, hafva herrar *Carl Lindhagen, Bernh. Eriksson* och *Hj. Rissén* anført följande:

»Lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid drabbar endast handelsbod. Därigenom kommer ett och annat företag icke med, som dock enligt lagens grund borde likafullt som handelsbod omfattas af lagen.

En sådan anstalt är badinrättning. Föreningen för baderskor här i staden har sedan sin tillkomst lyckats utverka åtskilliga begränsningar i arbetstiden. Men hvad de mest eftersträfvade, nämligen borttagandet af den sena badtimmen 9—10 e. m., ha de icke lyckats få genomfördt annat än för tiden från midsommardagen till 1 september.

Denna sena badtimme efterföljes också af åtskilligt efterarbete med rengöring och dylikt så att baderskorna icke komma därifrån förrän omkring mellan $\frac{1}{2}$ 11 och 11 och i vissa fall ej förrän $\frac{1}{2}$ 12 och ännu senare på kvällen. Återstår sedan själfva hemfärden. I Södermalms badinrättning här i staden lærer det dock nu vara ordnad så med badtiderna och efterarbetet, att baderskorna kunna lämna badinrättningen klockan 10 e. m.

Detta är uppenbart en alldeles orimligt lång arbetstid på kvällarne. Besinnar man äfven, att en stor del af baderskorna äro gifta,

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 7 Saml. 25 Häft. (Nr 27.)

kan man förstå hvad det vill säga att hvarje arbetsdag i veckan komma så sent till sitt hem. Allmänheten kan heller icke ha rimliga anspråk på badtimman 9—10. Få ha väl så illa ställdt, att de ej under hela veckan skulle få en timme ledigt till bad under någon söckendag mellan kl. 8 f. m. och 9 e. m., under hvilken tid badhusen åtminstone i hufvudstaden skulle med den nya ordningen vara tillgängliga. Vore så illa händelsen i något fall, får sträfvandet gå ut på att skaffa också dessa människor större ledighet. Näst borttagande af den sista nu brukliga badtimmen, hvilket för badbetjäningen är viktigast, önska de äfven befrielse från söndagsarbetet, hvilket de ej lyckats få genomfördt mer än för juli månad och från och med i år äfven för augusti. En baderska vid 3:dje klassens karbad för män har för mig uppgifvit, att hon tillfrågat ett par hundra badgäster om deras mening och fick endast af en det svaret, att han skulle bli i saknad af badtid, ifall båda förenämnda kraf bifölles.

Man kunde tänka sig, att saken äfven löstes genom att på badinrättningar tillämpa lagen om förbud för kvinnligt nattarbete. Då måste allt arbete upphöra åtminstone kl. 10 e. m. Hade statsmakterna tänkt på detta förra året, hade de nog varit färdiga att utan undersökning på vinst och förlust besluta därom utan tanke på konkurrensen med männen, för hvilka förbudet då ej skulle gälla. I detta fall skulle emellertid äfven en sådan utväg kunna rättvisligen tänkas, enär, enligt hvad baderskorna själfva anse, ett förbud att använda dem inom badinrättningen längre än till klockan 10 icke skulle riskera deras anställning, såsom varande outhärlig, utan i stället medföra, att de manliga biträdena i badinrättningarne finge samma fördel.

Emellertid är som sagdt lagen om butikstängning vida mer afpassad äfven för badanstalterna. Därigenom vinnes ock den viktiga saken, att lagen blir tillämplig äfven på den manliga badbetjäningen, hvilken jämväl uppgifves vara mycket intresserad af förändringen. En sådan lagstiftning skulle kanske äfven jämna vägarna för badinrättningarne själfva. Det kan nämligen till äfventyrs hända, att någon svårighet möter att tillmötesgå krafvet i följd af inbördes konkurrens och hänsyn till allmänheten, som villigare inrättar sina vanor efter ett lagbud än efter enskildas förordningar.

Under badstängningslagen bör också höra rakstugor samt herr- och damfrisérsalonger.

I danska butikstängningslagen lära dessa uttryckligen ingå. För närvarande anses något särskildt behof af bestämmelser för rakstugor och herrfrisérsalonger icke finnas, enär enligt en allmän öfverenskommelse

dessa stängas klockan 8 e. m. Detta lär äfven varit anledningen till att de ej medtogos. Ett dylikt aftal kan dock uppsägas eller brytas. Det gäller dessutom icke för damfrisérsalongerna, för hvilka ej finnes någon ordning, beroende på, att de kvinnliga biträdena i dessa ej äro organiserade. Man förbisåg detta, då lagen stiftades och ett ingripande här anses äfven behöfligt. Uppmärksamheten måste här äfven fästas vid, att i detta senare fack rörelsen idkas dels i öppen butik, dels ock i »privat», för ändamålet förhyrd våning.

På grund af hvad sålunda anförts hemställes: att Riksdagen ville *antingen* för sin del antaga en lag om att hvad i lagen den 5 juni 1909 stadgas om förbud mot handels idkande på söckendag utöfver viss tid, skall ock gälla för öppenållande af badinrättning och rakstuga samt herr- och damfrisérsalong *eller ock* i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om undersökning och lagförslag i ämnet.»

Den af motionären omnämnda lagen den 5 juni 1909 angående förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid har afseende å handelsbod samt å hållande till salu utomhus af vara, hvarmed handel idkas i dylik bod. Enligt lagen ankommer det på stad eller samhälle, hvarå densamma äger tillämpning, att bestämma viss tid, då bod må öppnas, i allmänhet ej före klockan 7 förmiddagen, och viss tid, då bod skall stängas, med några undantagsfall ej senare än klockan 8 eftermiddagen.

*Utskottets
yttrande.*

Motionärerna påyrka nu, att den ifrågavarande lagens tillämplighet måtte utsträckas till vissa verksamhetsområden, med afseende å hvilka ett dylikt utsträckande enligt motionärernas förmenande vore eller kunde förväntas blifva särskildt af behovet påkalladt.

Hvad angår de af motionärerna afsedda badinrättningarna synes det vara motionärernas mening, att dessa borde kunna hållas öppna för allmänheten till klockan 9 eftermiddagen, d. v. s. i hvarje fall en timme senare, än den allmänna stängningstid för handelsbutiker, lagen stadgar. Med afseende härå torde först böra erinras, att det endast lär vara i de större städerna i vårt land, som behof visat sig förefinnas af badanstalternas öppenållande senare än till klockan 9 eftermiddagen och där alltså motionärernas förslag skulle komma den personal, de åsyfta, direkt till godo. Beträffande dessa städer blir emellertid just badtiden mellan klockan 9 och 10 eftermiddagen ofta i synnerligen stor utsträckning af allmänheten anlita. Hvad de större badanstaltern i Stockholm angår är, enligt hvad som för utskottet ådagalagts, badtiden 9—10 eftermiddagen näst tiden 7—9 eftermiddagen den mest anlitate under

dagen. Detta förhållande synes utskottet hänvisa på, att behof verkligen föreligger af tillgång till bad efter klockan 9 eftermiddagen. En närmare undersökning i detta hänseende skulle nämligen helt visst visa, att den allmänhet, som begagnar ifrågavarande badtid, i ej ringa utsträckning är den, som af sina sysslor hindras att å annan tid betjäna sig af bad. Ett afvägande alltså i detta fall af allmänhetens berättigade intresse mot den å badinrättningarna anställda personalens synes utskottet icke kunna annat än utfalla till allmänhetens förmån. Detta så mycket mer, som, såvidt utskottet kan förstå, svårighet ej bör möta att genom lämpliga anordningar bereda badpersonalen ledighet under vissa af de tider på dagen, då badfrekvensen är synnerligen liten eller ingen, och sålunda förskaffa den fullgod ersättning för den längre arbetstiden på aftonen — en utväg, som tydligen i väsentligen mindre mån föreligger med afseende å den personal, för hvilken lagen angående förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid är afsedd.

Hvad angår den å rakstugor och herrfrisérsalonger arbetande personalen hafva motionärerna själfva framhållit, att för dem den ifrågasatta lagstiftningen för närvarande ej är behöflig. Att den skulle vara erforderlig för damfrisérsalonger har ej heller ådagalagts. Då alltså med lagstiftning i dessa delar synes kunna för närvarande anstå, och då ett inordnande under lagen af yrkesgrupper, för hvilka den icke afsetts och ej heller är behöflig, tydligen skulle leda till anspråk i sådant afseende från jämväl andra grupper, har utskottet icke heller i denna del ansett sig kunna tillstyrka motionärernas förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 mars 1910.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservation:

Herrar *Widén, Lindhagen, Pettersson* från Södertälje, *Jansson* i Edsbäcken, *Ersson* och *Berggren* hafva anført följande:

»Det synes ovedersägligt, att de kategorier af yrkesidkare, som i förevarande motion afses, äro ej mindre än de som afses i lagen den 5 juni 1909, i behof af en begränsning af arbetstiden på kvällarna. I fråga särskildt om badinrättningarnas personal är detta så mycket uppenbarare, som denna personal till största delen utgöres af kvinnor, af hvilka ett stort antal lära vara gifta och ha sitt hem att sköta. Att för denna personal en begränsning af arbetstiden kunde vara behöflig förnekas ej heller af utskottet.

En undersökning, huruvida badinrättningarna kunde, till beredande af större kvällshvila åt personalen, stängas tidigare än nu sker, synes därför af behovet påkallad. Vid denna undersökning bör naturligen noggrann uppmärksamhet fästas vid den af utskottet berörda frågan, huruvida och i hvilken omfattning den nuvarande sena badtiden må vara nödvändig för att icke utestänga vissa klasser af medborgare från möjligheten att erhålla bad; att såsom utskottet gör, utan vidare undersökning, antaga som visst, att en sådan utestängning skulle blifva en följd af badtidens begränsning, synes icke vara riktigt; uppgifter föreligga, som tyda på att så ej skulle vara fallet. Skulle sistberörda antagande visa sig vara riktigt, torde ej några mer eller mindre befogade bekvämlighetshänsyn böra ställa sig i vägen för ett i öfrigt berättigadt kraf.

Samtidigt med en dylik undersökning torde lämpligen jämväl böra åvägbringas utredning rörande behovet och möjligheten af en begränsning af arbetstiden på kvällarna för de öfriga i motionen berörda yrkesgrupperna. Hvad personalen å rakstugor och herrfrisérsalonger beträffar, är behovet i själfva verket erkänt genom den i motionen omförmälta öfverenskommelsen om en gemensam tidigare stängningstid, hvilken öfverenskommelse emellertid uppenbarligen icke gifver samma trygghet som en lagstiftning i ämnet. Och samma behof bör, synes det, förefinnas med afseende å personalen på andra dylika lokaler.

På grund häraf hemställes,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t föranstalta om undersökning, huruvida och i hvilken omfattning arbetstiden på kvällarna må kunna genom lagstiftning begränsas

- a) för å badinrättningar anställd personal;
  - b) för personalen å rakstugor samt herr- och damfrisérsalonger,
- samt därefter för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning må föranleda.»
-